

Sju dagar på British museum

– En studie för inspiration och utveckling av pedagogiken på Etnografiska museet

Linda Wåblander

**Stockholms
universitet**

”Museer och Lärande”

Examensarbete: Moment 4 (UHS Lärdok)
Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning
mot humaniora och samhällsvetenskap

Handledare: Berit Ljung
Stockholms universitet 2009

Innehållsförteckning:

1. Bakgrund och frågeställning	2
2. Sju dagar på British Museum - material och metoder.....	2
3. ”Hands on”	3
3.1 ”Hands on” – stationer i sex gallerier.....	4
3.2 Parthenonfrisen.....	7
3.3 ”Merchandising” - en säljande form av ”Hands on”	8
4. ”Hands on” för Etnografiska	8
4.1 ”Hands on” – pedagogiska program.....	8
4.2 Taktila föremål i utställningarna på Etnografiska	9
4.3 Pedagogisk ”merchandising” på Etnografiska	9
5. Några efterreflektioner	10
6. Käll- och litteraturförteckning.....	10
6.1 Otryckta källor.....	10
6.2 Skriftliga källor	11
6.3 Internetadresser	11

1. Bakgrund och frågeställning

Bakgrunden till det här projektet har sitt ursprung i ett stipendium jag sökte från Etnografiska museets vänner, med en önskan och mål att söka inspiration på British museum för att sedan utveckla pedagogiken på Etnografiska museet, framförallt i ett tillgänglighetssyfte och med vuxna besökare i åtanke. Jag blev intresserad av British museum efter att ha studerat deras hemsida och imponerats över deras fina sida för ”Learning” och att de har pedagogiska program för flera ålders- och målgrupper (Internet 1). Målet var även att berika min egen pedagogiska holistiska syn på museer.

Vem är jag? De senaste åren har jag arbetat med museipedagogik på flera olika museer i Stockholm och under lite olika anställningsformer – från programansvarig till projektanställd till vikarie och timanställd museipedagog. Jag har med det skaffat mig en helhetssyn på museipedagogik och har museibesökarens upplevelse och kunskapsförståelse, som fokus för mitt arbete. Min upplevelse är naturligtvis annorlunda än en besökare som inte arbetat på museum, men det finns många människor som, som jag, tycker om att gå på museum både på egen hand, med olika guidehjälpmedel eller på visningar.

Mina frågeställningar inför resan var:

- Hur kan jag inspireras av British Museum för att utveckla pedagogiken på Etnografiska museet?
- På vilket sätt kan det vara utvecklande för mig som besökare och museipedagog att besöka British museum?

2. Sju dagar på British Museum - material och metoder

Uppsatsen är skriven ur ett vuxenperspektiv med mig själv – ”Linda resenären” - i centrum. Jag reste till London med kamera, anteckningsblock, bra skor och stor upptäckarglädje i bagaget! Under mina sju dagar på museet blev jag inspirerad av så mycket att jag måste begränsa mig ordentligt i denna uppsats. Museipedagogik som ämne har framförallt fokuserat på skol- och barnpedagogik. I den här uppsatsen vill jag istället lyfta fram pedagogiska metoder som kan vara till nytta och glädje för en bredare publik och jag har valt ”Hands on” som inspirationskälla (jmf. Caulton 1998). Det är en kvalitativ studie med ett subjektivt och personligt hållet perspektiv (Internet 2a).

Jag hade inte en tydlig idé om hur jag tänkte genomföra besöket och veckan i London på British Museum. Men när jag kom dit så kunde jag inte låta bli att åka dit varje dag. British museum är stort och imponerande och det känns som om du får flera museer i ett. Det är inte ett museum för den engelska kulturen – trots namnet, utan ska istället, enligt den nya museichefen, ses som ett museum för ”World Culture”, berättade Jill Cook, Head of the Department of Prehistory. Det är ett ”World Museum”- gratis att besöka, och en engelsk och världslig rättighet (Cook 091009). Med kartan i handen, och efter några vändor till informationsdisken, lärde jag mig efter några dagar att orientera mig i denna gigantiska byggnad, att hitta till *meetingpoints* för visningarna – och framförallt att känna mig lite hemma.

Jag fotograferade direkt men sedan började jag även prata med personalen, i form av små samtal, speciellt som de efter två dagar började känna igen mig. Jill Cook intervjuade jag en längre stund under en förmiddag (091012). Dessutom pratade jag även lite med andra besökare som jag fick kontakt med på lite olika sätt. Jag berättade för alla vad jag gjorde där,

så alla hade möjlighet att låta bli att prata med mig om de så önskade. Men alla var bara positiva och ville prata ännu mer istället.

Jag antecknade mycket, gick på flera olika guideturer, i nästan alla olika former som erbjöds – *eyeOpener*, *Gallery talks*, *Highlights tours* och *Audiotours* (både för barn och vuxen) – och flera olika gallerier (Museum map 07/2009). Jag tittade på hemsidan för att se vad jag kunde gå på och i entréhallen så fanns de en *Whats on*-skylt för dagens program. Jag upptäckte dock efter ett tag att allt som erbjöds inte fanns med på hemsidan, en av de mest fantastiska aktiviteterna för besökarna, vilket Jill Cook informerade mig om (091009), är den nationella dagen ”The Big Draw”, då man inbjöds att pröva olika skapandeverksamheter, bl.a. tillsammans med konstnären Rebecca Jewell. Hon berättade att det är en nationell satsning för att utveckla kreativiteten hos hela Englands befolkning (091010).

Jag plockade på mig allt gratismaterial och köpte de flesta guideböckerna som såldes (Foto 1). British Museum har ett enormt utbud vad det gäller ”merchandising” och det är inte lätt att motstå alla kopior och souvenirer. Två av guideböckerna – en för tema och en för barn – provade jag lite kort. Jag gick även på en kvällsföreläsning i samband med utställningen *Moctezuma – Aztec ruler* (Townsend 091008). Så även om museiinträdet är gratis så går det åt massor av pengar till garderob, mat, till tillfälliga utställningar, guideböcker, audioguides och div. andra biljetter.

Foto 1* Gratismaterial.

En vecka är trots allt inte en lång tid för att besöka British Museum - Jill Cook, den intendent jag fick kontakt med på museet (Cook 091009), menade att hon efter 23 år fortfarande upptäcker nya saker på museet och förvånas. Det kändes bättre att försöka delta i så mycket som möjligt lite djupare, än att mest springa omkring och inte se någonting. Jag lyssnade och deltog mest på det som framförallt rörde de etnografiska samlingarna och tillfälliga utställningarna.

Man kan kanske säga att det jag gjorde på British museum för Etnografiskas räkning blev en form av *Aktionforskning*, där syftet är att undersöka och att utveckla någonting befintligt (Internet 2b). Jill Cook var under intervjun mycket intresserad av att få feedback ifrån mig och veta hur jag uppfattade British Museum (Cook 091012). Väl hemma har jag läst litteratur som jag tycker illustrerar och förstärker min tankar kring pedagogiken för en bredare publik.

3. ”Hands on”

Det som jag nu så här efteråt fastnat för är ”Hands on” - museets möjligheter att känna på riktiga föremål. Och en variant av detta är att få känna formerna av bl.a. Parthenonfrisen i

miniatyr och alla de souvenirer som framtagits för vissa mer kända föremål, i form av ”Merchandising” – souvenir tillverkning till merförsäljning.

Mitt fokus ligger på det dagliga eller ofta återkommande upplägget för pedagogiken på British Museum. The Big Draw var fantastiskt, med det händer bara en gång om året. Vad ett museum bör erbjuda är, som Berit Ljung uttryckte det vid ett lektionstillfälle, ”Inte att lära ut” – utan ”Att ge möjlighet till lärande” (091211). Det är ganska nyligen som museet ändrat ifrån ”Education” till att istället använda begreppet ”Learning” för pedagogiken, och det ses alternativt som en modenyck, vilket museiassistent Derek tyckte, alternativt som ett ställningstagande för hur kunskap ska förmedlas på museet, vilket Cook berättade i en lite längre intervju med henne (Derek 091007, Cook 091012).

3.1 “Hands on” – stationer i sex gallerier

I sex olika gallerier/utställningar i museet så fanns det ”Hands on” – bord med runt åtta föremål på. De flesta av föremålen var riktiga föremål ifrån samlingarna men åtminstone ett av dem var fina kopior av något känt föremål. Borden var bemannade mellan 11-16.00 varje dag av en volontär. Platserna för ”Hands on”- borden finns numrerade på gratiskartan *Museum map* (07/2009) – de fanns i utställningarna *The Enlightenment Gallery*, *Temporary Exhibitions*, *Living and Dying*, *China*, *Roman Britain* och i *The Money Gallery*.

Foto 2* Volontär som visar ”Hands on” i *Enlightenment Gallery*.

Volontärerna visade och berättade om föremålen och besökarna fick hålla i dem utan att ta på sig handskar (Foto 2, 3). För mig var det mycket ovant och märkligt då det sitter i ryggraden att man inte får ta i riktiga föremål utan handskar. Jag pratade med volontärguiden Monica (091008), som visade Upplysningsgalleriet, och hon berättade att hon först varit mycket skeptisk till förslaget men hon såg sedan att det fungerade bra och är ett bra sätt för besökarna att möta föremålen och samtala kring dem. Att ta i och fundera kring utvalda föremål, har enligt Hennigar (1999 I: Hooper-Greenhill kap.7) visat sig trigga igång frågor och funderingar kring föremålen på ett positivt sätt, och det gäller alla åldrar.

Foto 3* Ett romerskt mynt i *Roman Britain*, där vi även fick veta hur myntet tillverkades.

Foto 4* "Hands on", *The Enlightenment Gallery*.

Det var besökare i alla åldrar som sökte sig till föremålen och jag kunde iaktta att de ofta stannade länge och hade många frågor (Foto 4, 5). I Upplysningsgalleriet var det ett astrolabium som var det kopierade föremålet och vi fick en detaljerad förklaring i hur de fungerar. Här fanns det föremål som upplysningstidens människor samlade på och funderade över och hela galleriet fungerade som en "nyckel" till resten av museet med en blandning av föremål från 1700-talets samlare.

Foto 5* Föreläsning av astrolabium i *The Enlightenment Gallery*.

Enligt Hennigar (1999:kap 7) så finns det flera nyttor med att använda sig av föremål i "lärandet". Majoriteten av människor är enligt honom fascinerade av föremål, men han menar att vi inte alltid är tränade i förmågan att "läsa" föremålen - att verkligen tänka kring dem och analysera innebörden av dem. Att lära sig det, menar han, är som att lära sig läsa vårt skriftspråk. Att använda föremål ger möjlighet att tänka kritiskt och att observera sin omvärld. Alla människor lär sig inte på samma sätt och Lindström (2005, kap 9) diskuterar gärns olika intelligenser utifrån olika ingångssätt till lärandet. Att ge möjlighet till flera sätt, som den kroppsliga kinestetiska och naturalistiska intelligensen, att lära sig på, förutom att se (visuellt-rumsligt) och läsa (språkligt) är därför viktigt i ett museum och något som borde utvecklas ännu mer (Foto 6, 7 a-b). Att känna med händerna ger en annan sorts förståelse för olika material och de kan också, tänker jag, bli lättare att ta till sig det hantverksmässiga, att det (om det nu är det) faktiskt finns en människa bakom föremålet.

Foto 6* Flickan var mycket nyfiken men ändå försiktig när hon höll i de antika föremålen.

Foto 7 a* *Roman Britain* "Hands on"-bord,

7 b Detaljer.

Foto 8* De Etnografiska föremålen i *Living and Dying gallery* var lite modernare och här användes kartor och fotografier.

3.2 Parthenonfrisen

En annan form av "Hands on" var miniatyrer av Parthenonfrisen (Foto 9) och ett grekiskt tempel, och det är en inbyggd "taktill" möjlighet i utställningen att kunna känna formerna av föremål.

Foto 9* Både vuxna besökare och skolelever hade glädje av de taktila kopiorna av Parthenonfrisen.

3.3 ”Merchandising” - en säljande form av ”Hands on”

Ytterligare en form av ”Hands on” är merchandising för försäljning. Ett exempel på detta är att direkt när jag kom ut ur den tillfälliga utställningen *Moctezuma*, så var det ett uppdukat bord med souvenirer kopplade till utställningen (Foto 10). Här fanns t-shirts, små hängande miniatyrer, muggar, smycken, leksaker och choklad. De flesta var tillverkade av British Museum och en del var inköpt från Mexico. Det här är ett sätt att känna att man kan ta med en del av utställningen hem och vissa, mer kända föremål, framhövs speciellt. Det fanns även olika omfattande kataloger att köpa. En av de få riktigt pedagogiska produkterna de tagit fram är ”världens äldsta spel” – *The Royal Game of Ur*.

Foto 10* *Moctezuma*- souvenirer med bl.a. dubbelormen i turkos.

4. ”Hands on” för Etnografiska

”Hands on”, med riktiga föremål, är den raka motsatsen till visionen Norberg ger i *Future exhibitions* (2009: 28-37), där inget skall finnas ”att ta” på utan hela museibesöket upplevs i en virtuell värld. Det gör att man kan se på British Museums ”Hands on” som något gammaldags. Men i vår uppkopplade värld, där så mycket händer som inte går att ta på, så är det här kanske något nödvändigt att faktiskt verkligen kunna få möta ett föremål, kanske tillsammans med sin familj och en kunnig människa? Tankar kring museer rör ju även vad besökaren minns av sitt besök (Anderson, Storksdieck & Spock, 2007, I: Falk, Dierking & Foutz, kap 14) och att röra vid ett föremål kan kanske ge ytterligare en möjlighet till att hjälpa minnet, speciellt om det är en positiv upplevelse där kommunikation och förståelse kan uppstå (jmf. Ljung 2009:89).

4.1 ”Hands on” – pedagogiska program

Själv tycker jag att det är bra att välja ut föremål under visningarna och prata lite mer kring dem, för att det inte bara ska bli ett enda ”föremålsbrus”. Det är många intryck för besökarna på ett museum och att förstå lite mer om några av föremålen gör att de känner sig lite mer förtrodda med dem och kan kanske komma ihåg dem lättare. Det är också ett sätt att närma sig den som en gång faktiskt har använt eller tom tillverkat föremålet och då blir klyftan

mindre, mellan oss idag och till föremålet. Många föremål på Etnografiska museet kan ju till en början vara helt obegripliga för oss. Föremålen lär oss om en kultur med människor vi inte känner men också om oss själva, vi som sparar på dem och hur vi ser på dem idag (jmf. Hennigar 1999:kap 7).

På Etnografiska skulle jag vilja införa ”föremålsdagar”. Det kan vara några få, antingen i utställningen eller att vi tar fram något eller några föremål ur den pedagogiska samlingen och pratar kring dem under en ”visning”. Det finns många möjligheter för att utveckla program-punkter för detta. Antingen under årets ”Öppethusdag” eller som återkommande i programmet på speciella tider. Det kan även kopplas till verkstan där man gör en genomgång av teknik och sedan tillverkar någon form av liknade föremål i samma teknik, eller modifierat men ändå i ett hantverkssammanhang. Verkstan vänder sig redan till alla åldersgrupper, men skulle kunna göra det ännu tydligare, där vissa dagar är mer inriktade på vuxenpedagogik.

Att använda föremål är bra både för de som ser bra och för de som inte ser så bra. För att visa en grupp personer med både kognitiv nedsättning och synutmaningar, de kunde inte se igenom glas, valde vi att under en lektion plocka fram föremål från det som då kallades parallell-samlingen, men som nu bytt namn till den pedagogiska samlingen. Jag lade upp visningen runt ämnet och illustrerade med de föremål som vi tagit fram samt att jag köpte en sötpotatis och bergkristallbitar. Alla eleverna fick hjälp med att känna på alla föremål i tur och ordning och jag berättade samtidigt om dem. Som avslutning fick alla eleverna sätta en afrikansk mask framför ansiktet och så tog vi kort.

Den här typen av visningar är även något som man skulle kunna erbjuda både skol- och vuxengrupper. Det sliter naturligtvis på föremålen, men responsen och glädjen kanske är viktigare, och som sagt allt behöver inte vara sköra etnografiska föremål.

4.2 Taktila föremål i utställningarna på Etnografiska

Det finns alldeles för få saker att känna på på Etnografiska museet – de brukar kallas ”taktila föremål”. Inför tillgänglighetsmålet 2010 borde detta ha varit en av de centrala frågorna. Som det är nu finns det bara föremål att röra vid i utställningsdelen om *Sundi Mongo*, och de är inte ens tänkta att röra vid, samt några få päls- och laxskinnsbitar i utställningen *Den skapande människan*. Här finns det mycket att göra. Allt är bakom glas idag, och med tanke på att det dessutom finns grupper av människor som inte kan se genom glas, eller ens kan se, så behövs det fasta lösningar för detta. På det etnografiska museet *Horniman*, som jag besökte en förmiddag hade de ett helt rum med taktila föremål, men helt och hållet inriktat för barn (Internet 3).

4.3 Pedagogisk ”merchandising” på Etnografiska

Etnografiska museet har en fin butik, men den skulle kunna bli ännu bättre om det togs fram pedagogiska material som utgick ifrån samlingarna. Att ge några föremål från olika samlingar och kulturer mer utrymme skulle möjligen kunna göra att folk känner sig mer hemma när de känner igen något och kommer för att se det. *Rosettastenen* är ett typiskt exempel på det. Nu menar jag inte att de enbart skall vara lockfåglar, men att känna sig bekant med något gör det, i alla fall för mig, lättare att ta till mig annat. Den viktiga skillnaden skulle vara att fokusera på just en ”pedagogisk” produktutveckling. Att få igång en produktion av föremål är kostsamt, så ett koncept som nödvändigt.

Ett förslag är att verkligen genomföra produktionen av det ”Indianspel” som togs fram för en tid sedan. Att sedan tillverka ett pedagogiskt material, men målarblocksbilder och pyssel, med

utvalda föremål ur museets samlingar, skulle också kunna vara ett pedagogiskt material som är roligt att arbeta vidare med hemma, eller förbereda sig med innan besöket. Spel och pyssel kan även ligga på hemsidan, vilket många museer redan börjat med i Sverige. Detta ger möjligt för barn och vuxna att ta till sig kunskap på ett roligt och initierat sätt.

5. Några efterreflektioner

Jag inspirerades av mycket på British museum och det var många tankar som snurrade runt i huvudet när jag gick omkring och försökte få ett grepp om detta gigantiska museum. En av inspirationerna som jag kommer att bära med mig i framtiden är färgsättningen på de tillfälliga utställningarna *Moctezuma* och *Garden and Cosmos* (Okt 2009). Det jag tyckte mest om i Egyptenutställningen på plan två var att det var lätt att se allting och att det var ett fint samspel mellan fotografier, text, bilder och föremål.

Museet kan vara så mycket mer än en intressant plats för att upptäcka och lära sig nya saker – om lärandet är för livet så bör också "livet" kunna äga rum på museet. Museet kan vara en plats du går till med din nya kärlek för en romantisk utflykt eller det kan vara en plats att vila och fly bort till en magisk plats för en stund i en stressig vardag (Henning 2005:99f). Det var fullt av konststuderande och aktiva konstnärer på museet, som tecknade, fotade eller arbetade som "Artist in Residence" (Jewell 091010).

Jag upptäckte ändå att det var flera saker som jag inte var så nöjd med. Det känns mer som hybris än vad jag kan beskriva, men jag upptäckte saker som jag skulle vilja göra annorlunda och förbättra – även på British museum. Alla utställningar var inte uppdaterade och det var en del som var lite för likriktade. Jag tyckte bäst om dem som hade en egen estetik. Utställningstexter satt ibland lite märkligt till, lågt ned och med liten text. Jag är inte heller så förtjust i att det var så många som arbetade som guidevolontärer. De kan ha hur mycket utbildning som helst men de får inte betalt, och i de flesta fallen så var de obetalda volontärerna bättre än Lindsey, den avlönade "Blue badge"-guiden. Positivt var att det även kom in universitetslärare och att intendenterna själva visade emellanåt (Baquedano 091013, Cook 091009).

Till stor del var vare sig den dagliga visningspedagogiken eller skol-pedagogiken något som vi behöver ta efter. Men det fanns glädjande nog mycket att dra lärdom- och inspireras av och jag känner mig redan som en mer erfaren bedömare av pedagogik i olika former efter mina sju dagar på British Museum. Det blev också tydligt för mig att det finns mycket som vi kan vara stolta över när det gäller pedagogik och utställningar på Etnografiska museet – även om vi skulle kunna bli mycket bättre!

6. Käll- och litteraturförteckning

6.1 Otryckta källor

Baquedano, Elisabeth, 091013. Med inbjuden Aztecspecialist på *Gallery talk*: "Aztec Art before and after Moctezuma".

Cook, Jill. *Head of department of Prehistory*, som jobbat 23 år på BM.

091009, Gick på *Gallery talk*: "Dancing with Dears", med efterföljande längre samtal.

091012, Intervju över kaffe, 2 ½ timme.

Derek 091007. Gallery assistant, som jobbat 25 år på BM och som jag pratade med.

Garden and cosmos, okt 2009. Tillfällig utställning på BM.

Jewell, Rebecca, 091010. "Artist in residence" för bl.a. "The Big Draw", som jag pratade med under dagen för "The Big Draw".

Lindsey, 091009. *Blue badge guide* jag följde på *Highlightstour*. Hon hade jobbat 12 år på BM och jag pratade med henne efter turen.

Ljung, Berit, 091211. Seminarium 4, Museer och lärande. UHS. Sthlms univ.

Moctezuma – Aztec Ruler, Okt 2009. Tillfällig utställning på BM.

Monica, 091008. Museivän och volontärguide som jag gick med på en *Eyeopener* i *The Enlightenmentgallery*. Hon har jobbat 12 år på BM och vi pratade en stund efter visningen.

Townsend, Richard, 091008. Intendent på *Chicago Art institute*, som höll en kvällsföreläsning: "Moctezuma and the rites of the new world".

6.2 Skriftliga källor

Anderson, David, Storksdieck & Spock, Michael (2007). I: *In Principle, In Practice. Museums as Learning Institutions*. Falk, F. John, Dierking, D. Lynn & Foutz, Susan (red.) AltaMira Press, Lanham, kap. 14.

Caulton, Tim (1998). *Hands-on Exhibitions. Managing Interactive museums and Science centres*. Routledge.

Henning, Michelle (2005). *Museums, media and cultural Theory*. Cultural and media studies, Open University Press.

Hennigar, Shuh, John (1999). Teaching yourself to teach with objects, I: *The Educational Role of the Museum*, Hooper- Greenhill, Eilean (red.), Routledge, 2:a uppl. kap. 7.

Lindström, Lars (2005). Gardner om hur vi tänker. I: *Boken om pedagogerna*. Forssell, Anna (red.). Liber. Stockholm. Kap. 9.

Ljung, Berit (2009). *Museer och erfارande*. Avhandling i pedagogik. Pedagogiska institutionen: Stockholms universitet.

Norberg, Björn (2009). Från Mårbacka till månen, I: *Future exhibitions No. 1*. Jansson, Mårten (red.) Visby. Riksutställningar.

Museum map (07/2009). Tours, talks and Hands On, Collection highlights, Family visit. The British Museum.

6.3 Internetadresser

1: British Museum, (<http://www.britishmuseum.org>), 2008-05-17 – 2009-10-05.

2: Nationalencyklopedin,

a. *kvalitativ metod* (<http://ne.se/lang/kvalitativ-metod>), 2010-01-17.

b. *aktionsforskning* (<http://ne.se/lang/aktionsforskning>), 2010-01-17.

3: Horniman, (<http://www.horniman.ac.uk>), 2009-09-19.

* Alla fotografier i uppsatsen är tagna av mig själv. Framsidan: British museums fasad, okt 2009.